

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Geachte minister,

Allereerst dank ik u voor de mogelijkheid die u aan de burgers van Nederland biedt om op deze wijze een reactie te geven op uw voorstel om de Wet op Politieke Partijen aan te passen aan de huidige tijd en daarbij de aanbevelingen op te volgen van de Staatscommissie Parlementair Stelsel (commissie-Remkes) en de evaluatie van de Evaluatie- en Adviescommissie Wet financiering politieke partijen (commissie-Veling). Dit alles vervat in het concept Wet op Politieke Partijen (WPP).

Want, zoals u zelf ook onderkent, en te lezen is in uw concept-wetsvoorstel WPP, is het inmiddels nodig gebleken om dmv meer uitgebreide wetgeving onze waardevolle democratische rechtsstaat te beschermen tegen anti-democratie gerichte krachten, in dit verband voortkomend vanuit politieke partijen. Het gaat hierbij om volksvertegenwoordigers, en personen die een politieke partij vertegenwoordigen en welke werkzaam zijn zowel binnen als buiten het parlement (zoals bijvoorbeeld recentelijk te zien en te horen was op diverse podia tijdens de verkiezingscampagne voor de provinciale staten verkiezingen 2023).

Een belangrijk onderdeel van de wet is de invoering van een verbodsbepaling op een politieke partij. Een verbod op een politieke partij is een zwaar middel dat bij uitzondering kan worden toegepast. En dat is terecht. En ik maak er graag een aantekening bij.

Staat u mij daarvoor toe om voor het volgende te verwijzen naar een artikel in De Groene Amsterdammer van 23 november 2022, van de hand van Bastiaan Rijpkema. Volgens zijn onderzoek “is het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, de laatste instantie die over partijverboden oordeelt, bijzonder kritisch bij verboden uitgesproken tegen kleine partijen (tenzij er sprake is van geweld of terrorisme). Er zou dus een ruimere set aan instrumenten nodig kunnen zijn”. En deze uitbreiding van het instrumentarium is volgens zijn artikel ook al genoemd: “de suggestie van Remkes om ook naar de partijfinanciering te kijken: de ‘(tijdelijke) stopzetting van financiering of subsidiëring van overheidswege’.

Bastiaan Rijpkema presenteert in het artikel als voorbeeld een soortgelijke situatie in Duitsland:

“Het Duitse constitutioneel hof oordeelde in januari 2017 dat de extreem-rechtse NPD niet voldoende ‘potentie’ had om de democratie daadwerkelijk te bedreigen. De partij kon niet verboden worden. Na een grondwetswijziging kunnen dergelijke partijen nu hun overheidsfinanciering tijdelijk verliezen. Een democratie-ondermijnende partij wordt dan dus niet verboden, maar de democratie betaalt niet meer mee aan haar eigen ondermijning. De verdere partijontwikkeling wordt bemoeilijkt; een verbod is later altijd nog mogelijk. In Nederland vervalt de partijfinanciering alleen in heel specifieke gevallen: bij een onherroepelijke veroordeling (van de partij) voor delicten als groepsbelediging of het aanzetten tot haat. De regeling in Duitsland is breder. Het biedt een meer proportioneel instrument voor minder dreigende situaties waarin toch actie geboden is – een zinnigere uitbreiding van de gereedschapskist. De Duitse snelheid mag ook inspireren: de wijziging was erdoor binnen een paar maanden.”

Geachte minister, ik moet zeggen dat de zinsnede “de democratie betaalt niet meer mee aan haar eigen ondermijning” mij zeer aanspreekt en ik hoop dat dat in ons land ook tot de mogelijkheid gaat behoren.

Concluderend in deze reactie stel ik voor om een meer proportioneel instrumentarium in regelgeving en sanctionering in het wetsvoorstel op te nemen met als vorm van sanctionering de mogelijkheid om partijfinanciering of subsidiëring van overheidswege te laten vervallen. Ook als individuele volksvertegenwoordigers of actoren van een politieke partij, landelijk, decentraal of van een neveninstelling de regels overtreden.